



Yttrande, LSS-kommitténs betänkande angående finansieringsansvaret för LSS

Socialnämnden i Härnösands kommun ställer sig bakom SKL:s, Sveriges Kommuner och Landsting åsikt om statlig finansiering av LSS i sin helhet och lämnar härmed det yttrande som efterfrågas.

Bakgrund

De verksamheter som kommunerna ansvarar för karakteriseras av att det finns ett utrymme för de förtroendevalda på lokal nivå att prioritera mellan olika behov för kommunmedlemmarnas bästa. Dessa ansvarsområden är i huvudsak sådana där det är naturligt att besluten fattas nära medborgarna och där medborgarnas önskemål och krav inom olika områden kan vägas mot varandra. Kommunernas uppdrag på LSS-området har en annan karaktär. LSS konstruktion som rättighetslagstiftning innebär att det är riksdagen, statliga myndigheter och förvaltningsdomstolar som genom lagstiftning, föreskrifter respektive domar anger hur kommunerna ska sköta och prioritera sin verksamhet. Ett viktigt syfte med denna rättighetskonstruktion är att begränsa utrymmet för kommunerna att göra egna prioriteringar baserade på lokala ekonomiska eller politiska bedömningar, dvs. att begränsa utrymmet för kommunal självstyrelse på LSS-området. Sveriges Kommuner och Landsting menar därför att den lokala nivån inte är lämpad att svara för finansieringen av LSS-verksamheten.

Dagens LSS konstruktion som rättighetslagstiftning innebär att LSS-verksamheten måste prioriteras framför annan kommunal verksamhet. Effekten av detta har blivit att annan verksamhet tvingats stå tillbaka, eftersom kostnaderna för LSS-verksamheten ökat kraftigt. Denna utveckling kan väntas fortsätta framöver i takt med att LSS-kostnaderna fortsätter att öka. På vissa områden är detta extra problematiskt. När det gäller till exempel äldreomsorgen kommer kostnaderna för hemtjänst och särskilt boende också att behöva öka framöver, eftersom de äldre blir allt fler. I framtiden kommer således prioriteringsdiskussionen mellan olika behov inom kommunen att bli ännu svårare.

Rättighetskonstruktionen rimmar också illa med det ekonomiska balanskravet som kommunerna lyder under. För LSS-verksamheten gäller att det är den

enskildes behov och rättigheter som ska styra resurstilldelningen oavsett de tillgängliga ekonomiska resurserna.

Balanskravet ställer däremot krav på kommunerna att ha en ekonomi i balans (dvs. ett positivt ekonomiskt resultat) oavsett hur anspråken på verksamheten ser ut.

En träffsäker modell som också gör det möjligt att på förhand fastställa kostnadsramen behöver därför utvecklas. Inom assistansersättningen har detta lösts på så sätt att försäkringskassan fastställer antalet timmar som den enskilde har rätt till och regeringen beslutar om den schablonersättning som utgår per timme. Något liknande bör utvecklas för LSS, även om det sannolikt inte är nödvändigt att gå så långt att alla insatser beskrivs i termer av en "timram". Runt om i landets kommuner har också olika modeller tagits fram i detta hänseende.

Kostnadskontroll, statistikinsamling och framtidsplanering kan förbättras med en sammanhållen huvudman (staten). Erfarenheterna av det nuvarande utjämningsystemet talar för att systemets grova schabloner i många fall inte ger en tillräcklig träffsäkerhet.

Statlig finansiering innebär att LSS-berättigades behov inte riskerar att behöva vägas mot andra behov inom kommunen samt minskar de skillnader som finns mellan kommunerna idag.

En statlig finansiering av LSS Stödet ska vara likvärdigt och rättvist för alla och villkoren ska vara desamma. Dessutom skulle en statlig finansiering gynna flexibiliteten för brukaren att röra sig över kommungränserna. Om stödet följer individen, finns möjlighet till valfriheten för individen att välja service även i en annan kommun än hemkommunen. Detta gynnar också etablerandet av privata verksamheter. Med dagens regler finns viss oro att en etablering kan komma att innebära en övervältring av kostnader till den kommun där den privata verksamheten är lokaliserad, vilket i sin tur kan leda till att etableringen motverkas.

Ur "uppmaning till LSS-kommittén: Låt staten ta över ansvaret för LSS"

" Om LSS ska fungera som det var tänkt, måste staten ta över finansieringen av alla LSS-insatser, inte bara den personliga assistansen. Det skriver Sveriges Kommuner och Landsting i sitt remissvar till LSS-kommitténs slutbetänkande. Utredningen har inte nått ända fram, konstaterar förbundet.

"Det hade varit en fördel, för såväl de personer med funktionsnedsättning som omfattas av LSS som för kommuner och landsting, om utredningsdirektiven följts i sin helhet. Kommitténs förslag är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt", skriver förbundet i sitt remissvar.

– Det är bra om staten tar ett helhetsansvar för den personliga assistansen, men vi beklagar att utredningen inte mäktat med att ta ett helhetsgrepp när det gäller finansieringen av LSS-verksamheten, säger SKL:s ordförande Anders Knappe.

Kommitténs uppdrag var att utreda finansieringen av alla LSS-insatser, men fokus har legat på den personliga assistansen. Detta återspeglas också i betänkandet.

– En lika gedigen utredning hade behövts när det gäller övriga insatser, som till exempel bostad med särskild service och daglig verksamhet, säger Anders Knappe.

En statlig finansiering av verksamheten skulle gynna såväl brukare som kommuner, enligt SKL.

– I kraft av sin storlek har den statliga ekonomin bättre förutsättningar att klara de snabba kostnadsförändringarna som är förknippade med LSS. Det säkerställer på ett bättre sätt att det är den enskildes behov som styr. Dessutom skulle det underlätta för dessa personer att röra sig över kommungränserna.

SKL vänder sig också av principiella skäl mot den nuvarande ordningen. En rättighetslagstiftning som ska finansieras på kommunal nivå, åsidosätter helt principen om lokal självstyrelse.

– Konstruktionen som rättighetslagstiftning är självklar, men den innebär att det är staten, via lagar, regler och domar, som avgör hur kommunerna ska sköta och prioritera sin verksamhet, säger Anders Knappe.

– Om ansvarsutkrävandet i en demokrati ska fungera måste det vara den som bestämmer som också betalar för verksamheten.

Utredningen har inte heller tagit någon hänsyn till många av de problem som finns i själva lagstiftningen, konstaterar SKL. Det finns en bristande överensstämmelse mellan lagtext och förarbeten och vissa principer som uttalas i förarbetena regleras inte i lagen.

– Detta gör det onödigt svårt för kommunerna att tyda lagtexten, och ibland nästan omöjligt att följa den, konstaterar Anders Knappe. "

Sammanfattning

Mycket talar för att LSS skulle fungera bättre ur brukarens perspektiv om individen har sina LSS-rättigheter gentemot staten istället för gentemot kommunen.

Socialnämnden i Härnösands kommun ställer sig bakom SKL:s, Sveriges kommuner och landstings åsikt om statlig finansiering av LSS i sin helhet. En träffsäker modell som också gör det möjligt att på förhand fastställa kostnadsramen behöver därför utvecklas som bidrar till kostnadskontroll, förbättrad statistikinsamling och framtidsplanering.

Birgitta Holm
Förvaltningschef

Agneta Nordström
Chef omsorg om funktionshindrade